

„Za každým velkým
mužem hledejte ženu!“

Suzanne
LULINGOVÁ

**MÁ
LÉTA U**

Diora

Vzpomínky šéfky Diorovy kanceláře z let
největšího rozkvětu slavné značky

Mladá fronta

MLADÁ FRONTA

Má léta u Diora
Suzanne Lulingová

To refine
Face like her
marvelous dignity

151

Suzanne
LULINGOVÁ

**MÁ
LÉTA U**

Diora

Duch jedné epochy

PŘEDMLUVA: HUBERT DE GIVENCHY

Z francouzštiny přeložila Jana Chartier

© le cherche midi, 2016

Translation © Jana Chartier, 2017

Cover © drawing by Joe Eula/Melisa Gosnell

ISBN 978-80-204-4697-8 (pdf)

Předmluva

Pár řádků věnovaných Suzanne Lulingové.

Měl jsem to potěšení Suzanne znát, poznat její nadšení a radost ze života, její šarm a šik. Nikdy na to nezapomenu.

Její vysoká postava, oslnivý úsměv... radost z toho, když jsme spolu tančili – byly to pro mě vzácné chvíle.

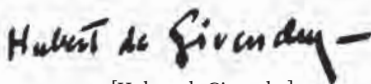
Často zvala hosty do svého úchvatného bytu na nábřeží Malaquais. Ve vřelé a elegantní atmosféře se tam setkávala celá Paříž: zákaznice, přátelé i novináři.

Její image po boku pana Diora byla zcela pozoruhodná.

Byla salonem Dior.

Na ty dnes už tak vzdálené doby mám nádherné vzpomínky. Suzanne byla jejich součástí.

Má milá Suzanne, ještě jednou za všechno děkuji.

[Hubert de Givenchy]

Úvod

Nic nepředurčovalo Suzanne k tomu, že prožije tak neuvěřitelný život.

Její silná osobnost a veselá povaha sice napovídaly, že její existence bude šťastná a naplněná, kdo ale mohl tušit, že se stane jednou z neopominutelných osobností módního světa a důležitou postavou pařížské smetánky padesátých a šedesátých let? To samé platí pro Christiana Diora. Kdo by řekl, že syn obchodníků s hnojivy se stane jedním z největších módních návrhářů, jehož parfémy se budou prodávat po celém světě?

Suzanne a Christiana spojovalo dětství, které společně strávili v Granville, a nerozlučná parta kamarádů, s nimiž zažili spoustu zábavy. Svá mladá léta prožili naplno v onom kouzelném mezičase dvacátých let, v rytmu místních slavností a granvillského karnevalu. Nejdůležitější ale byla zvláštní chemie, která mezi nimi fungovala, ovzduší důvěrnosti a důvěry. Pevné pouto, které vydrželo po celý život a které částečně vysvětluje jejich úspěch.

Já tu dobu neprožila, protože jsem o dvacet sedm let mladší než má sestřenice. Přesto jsme si se Suzanne byly celý život blízké. Znáám ji odjakživa – byla u toho, když jsem přišla na svět. Naši otcové byli bratři. Můj, Guy Lemoine,

žil v Paříži. Její, Marcel Lemoine, nikdy neopustil rodné hnízdo v Granville.

Suzannin život se změnil po roce 1929, kdy Granville postihly důsledky krachu na burze. Můj otec, který byl jejím kmotrem, tehdy sestřenici nabídl, že ji vezme k nám do Paříže, podrží nad ní ochrannou ruku a pomůže jí odstartovat profesní kariéru. Shodou okolností nabídla Suzanne o pár let později to samé mně. Otec využil svých známostí a Suzanne začala pracovat pro Radio-Cité, kde vymýšlela úspěšné reklamní slogany. Tu dobu a svět reklamy měla moc ráda. Myslela si, že našla své místo v životě, jenže přišla válka a znovu zamíchala osudy.

Suzanne o sobě nikdy příliš nemluvila. Byla velmi aktivní, žila přítomným okamžikem. Válčná léta prolétne ve svých zápiscích jen velmi rychle. Zmiňuje pouze události, které se týkaly jejích přátel, a to, že Christian Dior prožil válku daleko od Paříže.

Ještě před válkou se provdala za Maurice Lulinga. Nastěhovali se do čísla 9 na nábřeží Malaquais, do soukromého činžovního domu v centru Paříže patřícího rodině Lulingových. Tehdy Suzanne ještě zdaleka netušila, jakou roli sehraje tento byt v jejím dalším pracovním životě a večírcích pařížské smetánky. Stále byla velmi činorodá, během okupace vedla butik své známé, modistky. Byla pevně přesvědčená, že se po osvobození vrátí k reklamě, která jí chyběla. A to by se také bývalo stalo, kdyby ji Christian Dior nepožádal, aby mu pomáhala při založení svého módního domu. V létě roku 1946 se oba sešli s vedením skupiny Boussac. Christian Dior, který se vždy uměl obklopit správnými lidmi, počítal s tím, že se Suzanne stane součástí vedení jeho salonu. Věděl, že je na

ni naprosté spolehnutí, že je „na ten job ta pravá“, jak bychom řekli dnes.

Christian Dior vyzdvihuje ve svém životopise neuvěřitelnou Suzanninu energii a dobrou náladu, které kolem sebe šířila za každé situace. Možná je oba fascinoval talent toho druhého: ona v něm obdivovala velkého umělce, on v ní vynikající organizátorku. Nejvíc ze všeho je ale pojila vzájemná náklonnost. Vždy se mě dotkne fotografie, na níž jsou zachyceni v ateliéru. Christian sedí a Suzanne se k němu sklání, jako by chtěla uchlácholit jeho obavy. To vystihuje jejich vztah, který byl plný respektu a zároveň přátelský.

Suzanne byla také jednou z mála, s nimiž si Christian Dior v soukromí tykal.

Ačkoli ji nic nepředurčovalo k tomu, aby pracovala v módní branži, cítila se v ní jako ryba ve vodě. Myslím, že měla ráda především kontakt s lidmi. Bytostně také potřebovala stýkat se s umělci a lidmi z kultury. Fascinovali ji, ale zároveň ona sama dokázala fascinovat své okolí. A nijak jí v tom nebránila ani jazyková bariéra. Jak je možné, že byla tak populární u amerických nákupčích, ona, která se ke své lýtosti nikdy pořádně nenaučila anglicky? S úsměvem jde všechno. Měla jakýsi šestý smysl, dokázala zcela přirozeně vyřešit i ty nejkomplicovanější situace. Ať už to byl konfliktní spolucestující v letadle, excentrická zákaznice zkoušející si šaty, nebo modelka, které neudělili vízum... Suzanne Lulingová vždy našla řešení.

Odkud pocházela ta síla charakteru a houževnatost? Z Normandie, z moře, ze sportu, který v mládí horlivě provozovala? Od každého trochu – a také z rodiny, kde

se všichni vyznačujeme silným temperamentem. Hodně jsem se od ní naučila, navzdory našemu věkovému rozdílu, nebo možná právě díky němu. Jako ozvěnu svých vlastních začátků v Paříži mě počátkem padesátých let, kdy se rozvedli mí rodiče, vzala k sobě. Starala se o mě, když jsem byla na škole, a potom, v roce 1953, mě zaměstnala v módním domě Christian Dior v tiskovém oddělení. Byla to pro mě doba plná radosti a poučení.

Fungovaly jsme spíše jako matka s dcerou než jako sestřenice. Pro mě to byla zrychlená škola života v neuvěřitelných podmínkách. Vstoupila jsem do nekonečného kolotoče jejího života. V práci byla Suzanne stejně náročná na sebe samu jako na druhé. Ať to byl kdokoli. Na všechno osobně dohlížela a vnášela do podniku rodinného ducha, na němž si Christian Dior zakládal. Jemně vyvažovala přísnost a dobrou náladu.

Zažila jsem obě tváře jejího denního rozvrhu, v němž se prolínal pracovní život se soukromým. Když skončila práci ve své miniaturní kanceláři, začínala jí „druhá šichta“. V půl sedmé se někde v koutě převlékla do koktejlů. Tehdy se často pořádaly koktejly pozdě odpoledne, něco jako dnes „happy hours“. Byla jsem tenkrát velmi mladá a fascinovalo mě to. Suzanne s přáteli obešla tři až čtyři adresy. Já zůstávala v autě a účastnila se toho baletu jako divák. Doma, na nábřeží Malaquais, se znovu převlékla, tentokrát do večerního. Neustále ji zvali na premiéry a další společenské příležitosti, na nichž se scházela pařížská smetánka. Sama také zvala své známé k sobě domů: byla jsem svědkem toho, že tam ve chvílce dorazilo dvacet nebo třicet lidí. Suzanne jim prostě zavolala: „Přijďte, bude tu Clark!“ Myslela tím samozřejmě Clarka Gablea.

Během těch pěti či šesti let, kdy jsem bydlela v prostorném bytě na nábřeží Malaquais, tamtudy prošly všechny možné osobnosti, spisovatelé, hudebníci, herci, režiséři, velvyslanci i státníci...

Teprve dnes si uvědomuji, co všechno jsem po jejím boku prožila. U Suzanne si podávali slavní lidé dveře takovou rychlostí, že mi vůbec nedocházelo, jak výjimečné to je. Tiskovým oddělením, kde jsem pracovala, a bytem na nábřeží Malaquais prošel „celý svět“: David Niven, Jean Cocteau, Marlene Dietrichová... Vzpomínám si, jak jednou na lavici před oknem ve velkém obývacím pokoji seděla Coco Chanel. Připadalo mi to tak normální, že jsem to ani nevyprávěla svým známým.

Vybavuje se mi třeba jedna nezapomenutelná večeře, na niž Suzanne pozvala spisovatele Josepha Kessela, novináře Pierra Lazareffa a známého advokáta Henryho Torrèse. Byla to ostatně jedna z mála večeří, které sama zorganizovala. Nebo večírek, který uspořádala na počest japonské císařovny, známé svou drobnou postavou. Vzpomínám, jak na mě testovala, zda pro ni nebude sedačka příliš vysoká, zda dosáhne nohama na zem. Nakonec usoudila, že „bude lepší, když jí tam přistaví stoličku“.

Roky strávené v módním salonu Dior prožila Suzanne intenzivně. Je mimochodem překvapivé, že mi i přes svůj nabitý rozvrh dokázala poskytnout určitou stabilitu. Vždy udržovala vztahy s naší rodinou. Pravidelně jsme jezdily na víkend do Granville, a to tehdy ještě neexistovala dálnice. Vytvořily jsme si určitý rituál: v pátek večer jsme odjely z kanceláře, zastavily se na večeři v Caen a v neděli večer se vracely domů. Právě v rodinném kruhu dělala jedinou výjimku ze své obvyklé zásady mlčenlivosti.

Ráda nám vyprávěla o práci. Její historiky, prokládané oním proslulým „neuvěřitelné, že?“, jsme poslouchali se zatajeným dechem. V rodinném kruhu si vydobyla zvláštní postavení, čehož ráda využívala, mezi zahradničením a partičkami karet.

Ve svých vzpomínkách Suzanne zmiňuje, jak je důležité mít životní „tempo“. To její se zásadně změnilo poté, co Christian Dior v roce 1957 náhle zemřel. Ztratila tehdy především přítele. Tenkrát také začalo smutné období, kdy Suzanne v krátkém časovém rozmezí přišla o několik lidí, kteří pro ni představovali pevný bod a zázemí. Po Christianovi odešel ředitel salonu Jacques Chastel, poté ředitel oddělení parfémů a další přítel z mládí Serge Heftler-Louiche, následoval její manžel Maurice Luling a nakonec, v roce 1964, můj otec a Suzannin kmotr, který jí byl oporou.

Naší rodině je dáno umět se vyrovnat s velkými životními zkouškami. Suzanne se vzpamatovala a založila firmu v oboru, v němž skutečně excelovala: lidské vztahy. Tempo jejího společenského života se nikdy nezpomalilo. Zachovala přízeň Yvesi Saint Laurentovi i poté, co odešel z módního domu Christian Dior, a mimochodem – nikdy se u něj neprestala oblékat. Malá poznámka na okraj: jen málo lidí ví o tom, jak důležitou roli Suzanne sehrála při zajištění financí potřebných k založení módního domu Yvese Saint Laurenta.

Dnes je mi tolik, kolik bylo Suzanne, když nás opustila.

Byla nevšední už svou postavou, lidé ji okamžitě zaznamenávali díky její výšce a chraplavému hlasu kuřačky. Získávala si je svou velkorysostí a překypující vitalitou. Celá řada nakladatelství se jí snažila přesvědčit, aby napsala

knihu ze zákulisí vzniku kolekce „New Look“, příběhy o slavných zákaznicích či o svém pracovním a společenském životě. To ovšem neodpovídalo její etice a sepisovat paměti neměla v povaze. Protože si ale uvědomovala, jak klíčovou pozici v módnímu domu Christian Dior zastávala, přála si, ve vší skromnosti, předat svědectví o atmosféře, která stála za úspěchem této značky. Prostřednictvím zápisků z roku 1959, kterými spontánně glosovala dění kolem sebe, nás zasvěcuje do své každodenní, nevšední existence.

Tato kniha, která je jediným svědectvím o životě Suzanne Lulingové, nám pomůže pochopit, jak významnou roli sehrála uvnitř módního salonu Christian Dior. Její osobnost nepřestává ani dnes fascinovat jak čtenáře, kteří se s ní teprve seznamují, tak ty, kteří ji znali. Byla svědkem mého narození a já svědkem její smrti. Jsem ráda, že mohu přispět k představení Suzanne Lulingové širší veřejnosti, která spolu s ní prožije vzácné okamžiky „ducha jedné epochy“.

BRIGITTE TORTETOVÁ

Paříž, únor 2016

Co vám mám vyprávět?

Své vzpomínky?

Na to já nemám čas, na mou duši.

Ne, vážně ne! Jak vás mám o tom přesvědčit?

Třeba takhle: ani ne před týdnem se mě můj lékař ptal, jestli si vůbec najdu čas na... no, chápete, to, co mužům a ženám připomíná, že je Bůh nestvořil tak docela stejné...

Povídám:

„Ne, teď zrovna ne.“

Je to pravda, na mou duši! Když máte čas, máte čas... a je to nádhera! Jenže já ho nemám. Ani na romantiku, ani na sepisování vzpomínek...

Možná bych mohla zkusit psát si poznámky, což ostatně už nějakou dobu dělám, na zadní stranu pozvánek nebo na obálky. Mezi dveřmi. Mezi dvěma zkouškami. Dvěma telefonáty. Za pochodu, plnou parou vpřed! To by nejvíc odpovídalo mému tempu. Tak by se mi to, co vám budu vyprávět, nejvíc podobalo.

Když se vracíte do minulosti, vždycky vás to svádí k zamýšlení, k melancholii. Vidíte svůj život vážněji, než ho žijete. Všimli jste si, kolik lidí se dá charakterizovat tím, jaké mají „tempo“? Zkuste na někoho pomyslet, hned vás

to svádí říct: „Ten, co chodí pořád pozdě!“ nebo „Ta, co jako by pořád doháněla vlastní stín.“ Až potom dodáte: „Má tmavé vlasy, je tlustý a ošklivý“ nebo „Je elegantní, blondatá a velmi bystrá!“

Samozřejmě, byla jsem součástí příběhu, který je tak trochu neobyčejný. Právě proto se na mě obraceli. Myslíte, že to stačí k tomu, abych vzala pero do ruky? Vždy jsem to odmítala. Jenže osud nám přichystal nečekaný zvrat a náhle ukončil oslnivý vzestup geniálního návrháře. Bylo to před dvěma roky. Už dvěma roky!

To, co jsme společně prožili a vybudovali, bylo jedinečné svým duchem. Úspěch přitahuje závist; o našem salonu toho bude řečeno ještě mnoho. Ale o tom, proč byl tak výjimečný, z čeho to všechno pramenilo, nás ví jen málo. Promluvit o přátelství, které nás pojilo, znamená vzdát hold našemu milému a velmi nadanému příteli.

Mám ráda těžké úkoly, takže mě napadlo, že se vám pokusím zprostředkovat onu lehkost, s níž se to všechno odehrávalo. Šťastné dětství, které jsme společně prožili v Normandii. Veselá parta, jež se později sešla v Paříži, při práci na projektu našeho úžasného Christiana, který se stal symbolem luxusu a francouzského vybraného vkusu po celém světě. Stačí jen vyslovit jeho příjmení: DIOR.

Tak tedy do toho...

Můj život?

Co vlastně tvoří můj život?

Když si člověk položí tuhle otázku, začne si hned představovat různé události a přisuzovat jim nějaký význam. Jenže se pokaždé splete. Vzpomínám si na jednu, už trochu postarší dámu, z níž při pohledu do zrcadla ve zkušební kabince najednou vypadlo: „Zrcadla svádějí ke svěřování. Celý můj život je Jean-Jacques.“ Jenže účty za ni platil... Jean-Pierre.

Nikdy jsem nezjistila, zda si jen spletla jméno, nebo jestli v jejím životě figurovali dva muži a ona si přitom, když si prohlížela, jak vypadá v těch šatech, chtěla utřídit myšlenky.

Ano, vždycky se pleteme, když se snažíme definovat význam určitých událostí pro náš život. Když jde všechno normálně, tak možná ne. Jenže pak přijde velké štěstí nebo velká rána a všechno je jinak. Zcela, neuvěřitelně jinak!

Takže: můj život tvoří především prestiž módního domu Christian Dior a má práce!

Vedu velice hektickou existenci, ale naprosto mi to vyhovuje. Je to trochu jako s šaty. Některé vám prostě padnou jako ulité!

Neřídím se hodinami. Jeden můj den jich obsahuje několik. V kanceláři přijímám návštěvy, vyřizuji telefonáty, rukama mi prochází ohromné množství věcí. Sem zvu svou manikérku, tady se převlékám (ostatně, tady mám velkou část svých toalet) a maluji, tady válčím. Vždy s úsměvem na rtech, očima přimhouřenýma v kouři své oblíbené cigarety, s tužkou v ruce a s několika sluchátky přilepenými k uchu.

Pak přijde čas na oběd: prestiž, nebo kamarádi. Večer: prestiž, nebo kamarádi. Anebo obojí. Po práci v kanceláři pokračujeme u Maxima, v Opeře nebo u skleničky s přáteli. Včerejšek je zapomenut s příchodem nového dne. Noc se nepočítá. Je součástí věčného kolotoče. Čím méně spím, tím lépe se mi vede.

Má to jedinou podmínku: dělat všechno naplno a s radostí. Nesnáším nudu! Na nudu přece můžete být alergičtí jako na cokoli jiného, ne? Slovo „únava“, věta „nějak se necítím“, litanie „bože, to je dnes horko“ nebo „to je ale zima“ jsou ze slovníku u Diora vypovězeny.

Mám pravdu, ne? Není nic únavnějšího než mluvit o únavě. Unavení lidé jsou ti, které jejich práce nebaví. Já svou práci zbožňuji. A navíc žijeme v atomové době, kdy se může stát cokoli. Ty nejpřekvapivější věci! Děti mají nemoci starých lidí, staří trpí dětskými nemocemi. Pokud chcete udržet krok s dobou, musíte být rychlejší než ona. Jediné, co tady na zemi vlastníme, je ČAS.

Proto ho nesmíme ztrácet. To je moje živočišné já, touha po neustálém vzruchu. Christian říkal, že přívlastek „explozivní“ je pro mě málo. Na druhou stranu, když potřebuji vydechnout, je třeba to udělat hned. Bez otálení. Bez vysvětlování. Jinak bych nevydržela.